

– Установлен истинный смысл, сущность парадигм как установившиеся в конкретной области (менеджмента, экономики, предпринимательства, образования и других) правила, модели, стратегии поведения всего человечества. Это стратегии особые. Это стратегии не уровня предприятий, отраслей, стран и даже их объединений. Это всеобщие, мировые, глобальные стратегии. Парадигма менеджмента – это глобальная стратегия менеджмента.

Прогноз будущих проблем исследований. Предстоящая замена Индустриальной эпохи Инновационной и смена парадигм Экономики, Менеджмента, Высшего образования неизбежно приведёт и к смене парадигм Социологии, Психологии, Инженерии и других. Их формулировка – актуальная проблема будущих исследований.

Перечень ссылок:

- 1.Бабайлов, В.К. Предпринимательство: концепция новой парадигмы / В. Бабайлов // Проблемы і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць харківського національного автомобільно-дорожнього університету. – №1(4)-2013. – Харків: ХНАДУ, 2013 – С. 9 – 13.
- 2.Бабайлов, В.К. Новая парадигма экономики / В. Бабайлов // Новий колегіум. – 2015. – № 1. – С.53-57.
- 3.Бабайлов, В.К. Организация модели разработки парадигм экономики / В. Бабайлов // Проблемы і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць харківського національного автомобільно-дорожнього університету. – №3(10), том 2 - 2015. – Харків: ХНАДУ, 2015 – С. 5-9.
- 4.Бабайлов, В.К. Методология высшего образования: на пути к новой парадигме / В. Бабайлов, О. Васильковская // Новий колегіум. – 2013. – № 1. – С.3 – 7.
- 5.Современная система взглядов на менеджмент [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://econbooks.ru>.
- 6.Бабайлов, В.К. Теория метода: монография / В.К. Бабайлов. – Харків: ХНАДУ, 2011. – 232 с.
- 7.Новая парадигма менеджмента (Питер Друкер) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://hr-portal.ru>.
- 8.Бабайлов, В.К. Предпринимательство – особая функция менеджмента / В. Бабайлов // Проблемы і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць харківського національного автомобільно-дорожнього університету. – №3(10)-2015. – Харків: ХНАДУ, 2015 – С. 60 – 64.
- 9.Бабайлов, В.К. Обзор литературных источников как метод эксперимента / В. Бабайлов, А. Баленко, А. Хмелевская // Бизнес-Информ. – 2006. №3. – С.103-104.
- 10.Бабайлов, В.К. Формирование научного понятия на основе методики «2С70» / В. Бабайлов // Бизнес-Информ. - 2005. - №9-10. – с.112-113.
- 11.Бабайлов, В.К. Менеджмент по методике «2С70»: монография / В.К. Бабайлов, А.И.Баленко. – Харьков: ФЛП Либушкина Л.М., 2007. – 232 с.
- 12.Бабайлов, В.К. Индукция и Дедукция / В. Бабайлов // Бизнес-Информ. – 2012. - №10. – С. 285-287.
- 13.Управление – это наука и искусство / А. Файоль, Г. Эмерсон, Ф. Тейлор, Г. Форд.- М.: Республика, 1992. – 351с.
- 14.Бабайлов, В.К. Управление, менеджмент, производство / В. Бабайлов // Бизнес-Информ. – 2012. - №1. – С. 157-159.

Стаття надійшла: 10.10.2016 р.

Рецензент: д.е.н., проф. Іванілов О.С.

УДК 658:338.2

JEL Classification codes O13, O29

ПЛАНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Серкова Г. М., аспірант

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

Анотація. Актуальною проблемою сучасності є забезпечення стабільного економічного розвитку підприємства, що зумовлює зростання ролі планування як основи прийняття управлінських рішень. Як показує аналіз, підприємства, які стали менше уваги приділяти прогнозуванню і плануванню своєї діяльності, в своїй значній більшості опинилися у важкому фінансовому положенні або стали банкрутами. Метою статті є дослідження планування економічного розвитку підприємства як основи прийняття управлінських рішень. Методологічною основою дослідження є загальнонаукові і спеціальні методи: історизму, аналізу, синтезу, дедукції та індукції, наукової класифікації та групування, експертних оцінок, тех-

ніко-економічного аналізу тощо. В статті визначено, що планування є центральною ланкою господарського механізму управління та регулювання виробництва. Встановлено головними завданнями при розробці річного плану є мобілізація внутрішніх резервів підприємства на збільшення виробництва і реалізації продукції, підвищення її якості та конкурентоспроможності, зростання продуктивності праці, зниження собівартості продукції і якнайповніше використання ресурсного потенціалу, збільшення прибутку (валового доходу), підвищення рівня рентабельності виробництва, зростання добробуту працівників підприємства. Наведено перелік основних розділів плану економічного розвитку за іншими джерелами та підкреслено відсутність єдиної думки щодо розділів і показників плану. Наголошено, що система показників планів розділена за економічним змістом на натуральні і вартісні; за економічним призначенням на кількісні та якісні; за способом характеристики предмета на абсолютні і відносні. Виділено методи планування (балансовий, розрахунково-аналітичний, економіко-математичний, графоаналітичний і програмно-цільовий) та розкрито їх сутність.

Ключові слова: економічний розвиток, підприємство, планування, розділи плану розвитку, методи планування.

ENTERPRISE ECONOMIC DEVELOPMENT PLANNING

Hanna Sierkova, Postgraduate

Vasyl Stus Donetsk National University in Vinnytsia

Summary. Actual problems of modern times are to ensure sustainable economic development of the company, causes the growth of the role of planning as a basis for management decisions. The analysis shows that enterprises have become less attention paid to forecasting and planning of its activities, in their large majority were in dire financial straits or went bankrupt. The aim of the article is to study the planning of economic development as the basis of enterprise management decision-making. The methodological basis of the study is the general scientific and special methods: historicism, analysis, synthesis, deduction and induction, scientific classification and grouping, expert assessments, feasibility studies and the like. In the article it is determined that planning is the central element of the economic mechanism of management and regulation of production. The main objectives were established when developing the annual plan is to mobilize the internal resources of the enterprise to increase production and sales, improve its quality and competitiveness, labor productivity growth, reducing the cost of production and full utilization of the resource potential of increasing income (gross income), increased profitability, growth of the welfare of employees. A list of the main sections of the plan according to other sources of economic development are emphasized the lack of consensus on the chapters and indicators of the plan. It is noted that a system of indicators on economic plans divided the content into natural and cost; economic purpose on both quantitative and qualitative; by the method of the object characteristics into absolute and relative. There were pointed the planning methods (balance, synthetic, econometric, graph-analytic and target-oriented) and disclosed their identity.

Keywords: economic development, enterprise, planning, sections of the plan, planning methods.

Постановка проблеми. При плановій економіці кожне підприємство на основі контрольних цифр, які доводилися йому вищестоящою організацією, за суворо визначеною методикою розробляло техпромфінплан, який складався з 13 розділів.

З переходом на ринкові відносини підприємствам вже ніхто не встановлює контрольні цифри і не вимагає представити до певного терміну план економічного і соціального розвитку. Відчувши свободу і безконтрольність, деякі підприємства стали менше уваги приділяти прогнозуванню і плануванню своєї діяльності, і це була одна з перших і дуже істотних їх помилок. Як показує аналіз, такі підприємства в своїй значній більшості опинилися у важкому фінансовому положенні або стали банкрутами. [1]

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження ролі планування в управлінні підприємством зробили вітчизняні та іноземні науковці, зокрема: Р. Акофф, І. Ансофф, В. Архіпов, В. Бабич, О. Віханський, Г. Висоцький, В. Герасимчук, П. Друкер, В. Єфремов, О. Кузьмін, Л. Мельник, В. Пономаренко, С. Попов, З. Шершньова, О. Ястремська та інші.

Невирішені складові загальної проблеми. В даний час не існує якоїсь суворої, офіційно затвердженої методології по складанню плану економічного розвитку підприємства. Тому на багатьох підприємствах до цього процесу підходять по-різному, особливо це стосується кількості розділів плану. [1]

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження планування економічного розвитку підприємства як основи прийняття управлінських рішень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Планування – це розроблення і встановлення керівництвом підприємства системи кількісних і якісних показників його розвитку, в яких визначаються темпи, пропорції і тенденції розвитку підприємства як у поточному періоді, так і на перспективу. Планування є центральною ланкою господарського механізму управління та регулювання виробництва. [2]

Річний (поточний) план економічного і соціального розвитку підприємства – це науково обґрунтована програма його виробничо-фінансової діяльності на календарний рік. У ньому передбачається також комплекс організаційно-економічних, технічних і фінансових заходів, що забезпечує найбільш раціональний обсяг і структуру виробництва, рівень прибутку і рентабельності господарства, підвищення його конкурентоспроможності, а також сприяє розв'язанню соціальних питань. Річний план ґрунтується на перспективних планах господарства, є їх конкретизацією і деталізацією на певний рік.

Головними завданнями при розробці річного плану є мобілізація внутрішніх резервів підприємства на збільшення виробництва і реалізації продукції, підвищення її якості та конкурентоспроможності, зростання продуктивності праці, зниження собівартості продукції і якнайповніше використання ресурсного потенціалу, збільшення прибутку (валового доходу), підвищення рівня рентабельності виробництва, зростання добробуту працівників підприємства. Особливу увагу при цьому слід звертати на недопущення диспропорцій і встановлення раціональних пропорцій, збалансованості між обсягами виробництва і матеріально-технічними та фінансовими ресурсами, капітальними вкладеннями.

Річний план економічного і соціального розвитку охоплює всі сторони діяльності підприємства і має, як правило, п'ять розділів. Перший розділ – зведений. Він містить вихідні дані планування, основні планові економічні показники діяльності підприємства.

Другим (основним) розділом плану є виробнича програма, що визначає виробничу структуру підприємства, його спеціалізацію і темпи зростання виробництва. Вона є основою розробки всіх інших розділів плану.

Особливої уваги при обґрунтуванні виробничої програми підприємства та інших розділів плану потребує планування науково-технічного прогресу. У річному плані економічного і соціального розвитку підприємства план освоєння досягнень науки, техніки, передового досвіду та вдосконалення організації праці визначає напрями, обсяги, місця і строки освоєння нововведень, а також економічну ефективність і розміри стимулювання.

У третьому розділі – «План з праці й соціального розвитку колективу» – наведено планові показники зростання продуктивності праці, визначено потребу в робочій силі щодо всіх категорій працівників, а також джерела її задоволення, фонди і середній рівень оплати праці за категоріями працюючих. Намічено заходи соціального розвитку колективу в плановому році: підготовка і підвищення кваліфікації кадрів, поліпшення умов праці й соціально-побутових умов, підвищення життєвого рівня, задоволення потреб духовного і фізичного розвитку членів колективу, розвиток особистого підсобного господарства.

Четвертий розділ – «План витрат і визначення собівартості продукції» – містить кошторис на виробництво, розрахунки зниження собівартості продукції, плановий її рівень за окремими видами продукції.

П'ятий розділ – «Фінансовий план» – об'єднує план реалізації продукції, одержання валового доходу і прибутку господарства та їх розподілу, відомості, що стосуються доходів і витрат господарства, взаємовідносин з держбюджетом, кредитних взаємовідносин. Цей розділ є завершальним у річному плані, він синтезує і відображає у грошовому виразі кінцеві результати виробничо-господарської та фінансової діяльності підприємства. [3]

За іншим джерелом на більшості підприємств план економічного і соціального розвитку складається з наступних розділів:

- план виробництва та реалізації продукції (послуг) або виробнича програма;
- план науково-технічного прогресу;
- план інвестицій;
- план матеріально-технічного забезпечення;
- план з праці і кадрів;
- план по витратам виробництва і реалізації продукції;
- фінансовий план;
- план соціального розвитку колективу підприємства;

- план заходів з охорони природи і раціональному використанню природних ресурсів. [1]

Таким чином можна виділити наступні узагальнюючі розділи плану:

1. План виробництва і реалізації продукції;
2. План технічного розвитку й організації виробництва;
3. План за інвестиціями у капітальному будівництві;
4. Матеріально-технічне забезпечення (план закупівель);
5. Праця, персонал і заробітна плата;
6. Собівартість, прибуток і рентабельність;
7. Фінансовий план (бюджет);
8. Фонди економічного розвитку підприємства;
9. Охорона навколишнього середовища;
10. Соціальний розвиток колективу;
11. Зовнішньоекономічна діяльність. [2]

Однією з головних проблем методології планування є вибір системи показників, що характеризують зміст планів, умови їх виконання і є основою для оцінки діяльності підприємства та його підрозділів. Усю систему показників планів за найсуттєвішими ознаками можна розділити на такі групи:

- за економічним змістом – натуральні і вартісні. Натуральні показники призначені для матеріально-речового виразу та обґрунтування плану: кількість продукції, що виробляється, та її якість; необхідні матеріали за їх видами, технічні засоби. Вартісні показники використовують для характеристики загальних обсягів виробництва, темпів його розвитку, розмірів витрат, доходів та ін. Між ними існує тісний зв'язок і взаємозалежність. Вартісні показники обчислюються на основі натуральних. У той же час за допомогою узагальненої вартісної оцінки витрат та результатів стимулюють використання ресурсів, зростання ефективності виробництва;

- за економічним призначенням – кількісні та якісні. Перші характеризують абсолютні обсяги виробництва і ресурсів, що використовуються: обсяг продукції, чисельність працюючих, виробничі фонди тощо. Другі відображають ефективність використання виробничих ресурсів і всього процесу виробництва;

- за способом характеристики предмета – абсолютні і відносні. Якщо перші характеризують те чи інше явище абсолютно, без порівняння з іншими показниками, то другі дають змогу зробити таке порівняння. [3]

Існує декілька методів планування: балансовий, розрахунково-аналітичний, економіко-математичний, графоаналітичний і програмно-цільовий.

Балансовий метод планування забезпечує встановлення зв'язків між потребами в ресурсах і джерелами їх покриття, а також між розділами плану.

Розрахунково-аналітичний метод використовується для розрахунку показників плану, аналізу їхньої динаміки та факторів, які забезпечують необхідний кількісний рівень. У рамках цього методу визначається базисний рівень основних показників плану та їх зміни в плановому періоді за рахунок кількісного впливу основних факторів, розраховуються індекси зміни планових показників порівняно з базисним рівнем.

Економіко-математичні методи дають змогу розробити економічні моделі залежності показників на основі виявлення зміни їх кількісних параметрів порівняно з основними факторами, підготувати декілька варіантів плану і обрати оптимальний.

Графоаналітичний метод дає можливість подати результати економічного аналізу графічними засобами. За допомогою графіків виявляється кількісна залежність між взаємопов'язаними показниками, наприклад, між темпами зміни фондівддачі, фондоозброєності та продуктивності праці. За допомогою графіків моделюється паралельне виконання робіт у просторі та часі за складними об'єктами (наприклад, реконструкція цеху, розроблення й освоєння нової техніки тощо).

Програмно-цільові методи дозволяють складати план у вигляді програми, тобто комплексу завдань і заходів, об'єднаних однією метою та наближених до певних термінів. Характерна мета програми – її націленість на досягнення кінцевих результатів. Основою програми є генеральна мета, що конкретизується в ряді підцілей і завдань. Цілі досягаються конкретними виконавцями, які наділяються необхідними ресурсами. На основі ранжування цілей (генеральна мета – стратегічні та тактичні цілі – програми робіт) складається «дерево цілей» – початкова база для формування системи показників програми й організаційної структури управління нею. [2]

Висновок або наукова новизна. Таким чином, економічний розвиток є однією з найголовніших цілей функціонування будь-якого підприємства, оскільки забезпечує задоволення нових потреб споживачів; підвищення конкурентоспроможності організації та зміцнення її позицій на міжнародній арені; створення умов та фінансово-технологічної бази для подальшого розвитку тощо. Власне, ефективне планування економічного розвитку може запровадити в організації нову стратегію і нову культуру, мобілізувати та сконцентрувати всю енергію й ресурси компанії на досягненні мети. Без належного планування в організації виникатимуть проблеми неефективного використання ресурсного потенціалу та наявних можливостей. [4]

Перспективою подальших досліджень є визначення економічних показників, які оцінюють та характеризують складові планування економічного розвитку, а також створення моделі планування економічного розвитку підприємства.

Перелік посилань:

1. Сергеев И. В. Экономика предприятия: Учеб. пособие для экон. спец. вузов / И. В. Сергеев. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва: Финансы и статистика, 2000. – 304 с.
2. Гринчуцький В. І. Економіка підприємства: навч. посібник / В. І. Гринчуцький, Е. Т. Карапетян, Б. В. Погріщук. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 304 с.
3. Нелеп В. М. Планування на аграрному підприємстві: Підручник. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2004. – 495 с.
4. Мала Н. Т., Грабельська О. В. Економічний розвиток підприємства: планування та моделювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/natural/Vnulp/Meneqment/2012_739/04.pdf

Стаття надійшла: 12.09.2016 р.

Рецензент: д.е.н., проф. Іванілов О.С.

УДК : 004.056.5

JEL classification : D 800

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Маркіна І.А., д.е.н., професор

Дячков Д.В., к.е.н.

Полтавська державна аграрна академія

Анотація. У статті розглянуто передумови формування системи інформаційної безпеки підприємства та визначено особливості управління нею, що пов'язані з постійним розвитком інформаційної інфраструктури підприємства, наданням різних видів інформаційних сервісів, автоматизації фінансової та виробничої діяльності, а також бізнес-процесів сучасної організації. Визначено дуальність поглядів на процес формування системи інформаційної безпеки підприємства: які, з однієї сторони – обумовлені обов'язковістю виконання вимог стандартів, нормативів, процесів ліцензування, тощо; з іншого – розумінням власника або вищого керівництва організації необхідності впровадження системи захисту інформації. Тому метою статті стало визначення вимог до формування ефективної моделі інформаційної безпеки підприємства та аналіз особливостей її формування.

Відповідно до встановленої мети розглянуто та охарактеризовано основні драйвери формування системи інформаційної безпеки підприємства, серед яких провідне місце займають: необхідність відповідності різним нормативним актам, а також захист приватних та корпоративних даних.

На основі проведеного аналізу сучасних підходів до визначення сутності інформаційної безпеки, на основі узагальнення теоретичних положень та досвіду функціонування організацій запропоновано систему інформаційної безпеки підприємства розглядати як модель інформаційного протиборства з факторами внутрішнього та зовнішнього середовища.

Відповідно, елементом новизни стало формування моделі системи менеджменту інформаційної безпеки підприємства на основі ризик-орієнтованого підходу з врахуванням рекомендацій ISO / IEC 27003 «Information technology – Security techniques – Information security management system implementation guidance». Запропоновано етапи формування системи менеджменту інформаційної безпеки суб'єкту господарювання, що об'єднуються за трьома основними напрямками: встановлення сфери застосування і політики системи менеджменту інформаційної безпеки підприємства, вибір захисних заходів на основі системи ризик-менеджменту та отримання схвалення керівництва для впровадження засобів та форму-